

Stadsledningsförvaltningen

Tjänsteskrivelse

2025-10-02
KS/2025:293

Yttrande över Regeringskansliets remiss av Omarbetat direktiv om luftkvalitet och renare luft i Europa

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att som eget yttrande över Regeringskansliets remiss av Omarbetat direktiv om luftkvalitet och renare luft i Europa – författningsförslag med anledning av bestämmelserna i det nya luftkvalitetsdirektivet om tillgång till rättslig prövning och rätt till skadestånd samt Naturvårdsverkets delredovisning av regeringsuppdrag med förslag till genomförande av det nya luftkvalitetsdirektivet, översända förvaltningens tjänsteskrivelse daterad 2025-10-02.

Sammanfattning

Hösten 2024 antog Sverige Europaparlamentets uppdaterade direktiv om renare luft (luftkvalitetsdirektivet). I direktivet regleras gränsvärden och målvärden för luftkvalitet som ska vara uppnådda 2030. Regeringskansliets remiss är direkt kopplat till införandet av direktiven.

Remissen innehåller följande förslag som kan påverka Solna stad:

- i. en skyldighet att anta luftkvalitetsplaner, luftkvalitetsfärdplaner och kortsiktiga handlingsplaner (nedan kallade åtgärdsprogram) i de fall luftkvalitetsvärden överskrids eller riskerar att överskridas
- ii. möjlighet för personer att få skadestånd för skada till följd av bristande antagande av åtgärdsprogrammen
- iii. tillgång till rättslig prövning för allmänheten avseende antal och placering av provtagningspunkter

Remissen innehåller också ett antal punkter som bedöms ha liten eller ingen påverkan på Solna.

Svaret ska vara Regeringskansliet tillhanda senast 20 oktober 2025. Remissvaren kommer att publiceras på regeringens webbplats.

Solnas stadsledningsförvaltning anser att förslagen avseende hur de nya luftvårdsdirektiven ska genomföras och följas i stort är bra, men önskar yttra sig på följande punkter:

Solna stad anser att:

- ansvaret för att upprätta och följa åtgärdsprogram för luftföroreningar som kommer från statlig infrastruktur ska åligga statlig aktör och att detta ska skrivas in i direktivet
- i de fall personskador kan härröras till föroreningar kopplade till statlig infrastruktur, ska staten stå för skadeståndet

- statlig aktör ska vara den som är ansvarig för luftkvalitetsmätare om det i första hand handlar om att mäta luftkvalitet kopplad till statlig infrastruktur
- privatpersoners rätt att initiera en prövning av provtagningspunkter bör begränsas
- sanktionsmöjligheter som följer av ovan ska skrivas in i direktivet
- kommunen bör kompenseras för de kostnader som kan följa av remissförslagen.

Handlingar

1. Promemoria Klimat- och näringslivsdepartementet Miljökvalitetsnormer för luft: Nya regler om rättslig prövning och skadestånd.
2. Förslag till genomförande av det nya luftkvalitetsdirektivet i svensk rätt – Naturvårdsverkets delredovisning

Alessandra Wallman
Stadsdirektör

Emelie Grind
Chef samhällsbyggnadsförvaltningen

Beslutet expedieras till Klimat- och näringslivsdepartementet senast den 20 oktober 2025 per e-post till kn.remissvar@regeringskansliet.se med kopia till parasto.nosrati@regeringskansliet.se. Ange diarienummer KN2025/01294 och remissinstansens namn i ämnesraden.

Svaret lämnas i två versioner: den ena i ett bearbetningsbart format (t.ex. Word), den andra i ett format (t.ex. pdf) som följer tillgänglighetskraven enligt lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service.

Beredning

Miljö- och klimatenheten vid samhällsbyggnadsförvaltningen (SBF) har sammanställt svaret på remissen på uppdrag av stadsledningsförvaltningen. Enheten har inhämtat förtydliganden rörande de föreslagna författningsändringarna från Regeringskansliet, Naturvårdsverket, Trafikverket, SLB Analys och Östra Sveriges Luftvårdsförbund. SLB-analys är en enhet på Miljöförvaltningen i Stockholm som bland annat driver ett regionalt system för luftövervakning på uppdrag av Östra Sveriges Luftvårdsförbund, där Solna stad är medlem.

Bakgrund

Hösten 2024 antog Sverige Europaparlamentets och rådets uppdaterade direktiv om renare luft i Europa (luftkvalitetsdirektivet). I direktivet regleras gränsvärden och målvärden för luftkvalitet. De nya värdena ska vara uppnådda senast 2030. Den remiss som nu är ute avser förslag till hur direktivet ska införlivas i svensk lagstiftning.

Enligt de luftkvalitetsmätningar och -beräkningar som görs kontinuerligt för Solna klarar staden redan idag framtida gränsvärden och målvärden vid samtliga kommunala vägar. Det finns viss risk att de statliga vägarna i Solna inte kommer att klara värdena. Utvecklingen över tid har gått mot mindre luftföroreningar och en sådan utveckling är trolig, men inte given, även framöver.

För att vara på säkra sidan bör även annan infrastruktur tas i beaktande: spårbunden trafik och flyg skulle kunna öka sin negativa påverkan på luftkvaliteten och därför bör även detta inkluderas.

Denna remiss avser två delar enligt nedan och föreslås träda i kraft den 11 december 2026.

1. Omarbetat direktiv om luftkvalitet och renare luft i Europa – författningsförslag med anledning av bestämmelserna i det nya luftkvalitetsdirektivet om tillgång till rättslig prövning och rätt till skadestånd.

Förslaget omfattar:

- a) Staten eller en kommun ska ersätta en personskada om det är sannolikt att skadan orsakats av luftförorening vid nivåer över gränsvärden eller målvärden samt att stat eller kommun underlåtit att upprätta eller följa åtgärdsprogram.

SBFs förtydligande: Kommunen är ansvarig för ersättning och provtagningspunkter även då föroreningen kopplas till statlig infrastruktur, om kommunen antingen saknar tillräckligt åtgärdsprogram eller inte arbetar enligt programmet. Om det går att visa på att kommunen har gjort det som ryms inom kommunens rådighet, men statlig aktör inte har gjort sina åtaganden kan ansvaret för ersättning och provtagningspunkter komma att – efter rättslig prövning - falla på statlig aktör.

- b) Enskilda som är berörda ska kunna initiera en prövning hos en kommun av frågor om provtagningspunkter och åtgärdsprogram.

SBFs förtydligande: Även miljö- och hälsoorganisationer kan initiera dessa ärenden. Viktigt att notera komplexiteten i var en mätstation ska placeras. Även om privatperson enbart kan "initiera" en prövning så kan det orsaka omfattande arbete med att utreda och beskriva lämpligheten i en viss plats. Miljö- och hälsoorganisationer bedöms kunna ha kompetensen.

2. Naturvårdsverkets delredovisning av regeringsuppdrag med förslag till genomförande av det nya luftkvalitetsdirektivet.

Förslaget omfattar:

- a) En superstation inrättas för övervakning i urban bakgrund
SBFs förtydligande: En superstation placeras så att den mäter "bakgrundsdata" för en region eller ett annat större område. Placering och vem som tar kostnaden ska utredas. Idag finns en enklare version i Stockholms kommun.

- b) Fortsatt inget undantag för sandning och saltning

- c) Begreppet luftkvalitetsfärdplan bör omfattas av det befintliga begreppet åtgärdsprogram

- d) Kommuner eller Naturvårdsverket ska som huvudregel upprätta förslag till, och fastställa åtgärdsprogram

SBFs förtydligande: Kommunen är ansvarig att upprätta åtgärdsprogram även då föroreningarna kommer från statliga vägar eller annan infrastruktur. Kommunen kan vända sig till regeringen för att få detta omprövat.

- e) Ett åtgärdsprogram ska upprättas vid överskridande av en miljökvalitetsnorm om inte annat anges

- f) Tydligare bestämmelser om vad ett åtgärdsprogram ska uppnå

- g) Åtgärdsprogram ska omprövas för att hålla överskridandet så kort som möjligt

- h) Bemyndigandet för rapportering om åtgärdsprogram bör förtydligas

- i) Förtydligat ansvar vid gränsöverskridande luftföroreningar

SBFs förtydligande: Med gränsöverskridande menas över nationsgränser.

- j) Sanktioner mot kommuner som inte fastställer eller omprövar åtgärdsprogram i rätt tid

k) Bemyndigandet som avser kontroll behöver förtydligas och utökas

Ärendet

Luftföroreningar är en tydlig källa till ohälsa och därför är arbetet med att förbättra luftkvaliteten betydelsefull. Solna stad arbetar kontinuerligt med förbättringsåtgärder. Solnas luftkvalitet påverkas till stor del av trafiken på statliga vägar, men även järnväg och flyg kan ha påverkan på luftkvaliteten. Därför är det viktigt att Solna stad besvarar remissen och pekar på behovet att förtydliga vem som bör ha ansvar för åtgärdsplaner, åtgärder och eventuella skadestånd.

Solnas stadsledningsförvaltnings synpunkter

Solnas stadsledningsförvaltning anser att förslagen avseende hur de nya luftvårdsdirektiven ska genomföras och följas i stort är bra, men önskar yttra sig på följande punkter.

Solna stad anser att

- ansvaret för att upprätta och följa åtgärdsprogram för luftföroreningar kopplade till statlig infrastruktur ska åligga statlig aktör och att detta ska skrivas in i direktivet
- i de fall personskador kan härröras till föroreningar kopplade till statlig infrastruktur, ska staten stå för skadestånd
- statlig aktör ska vara den som är ansvarig för luftkvalitetsmätare om det i första hand handlar om att mäta luftkvalitet kopplad till statlig infrastruktur
- att bedöma var en mätstation för luft ska placeras kräver djupgående kunskap om luftföroreningar och deras spridningsvägar. Privatpersoners möjlighet att initiera en process för var en mätstation ska placeras bör därför begränsas
- sanktionsmöjligheter som följer av ovan ska skrivas in i direktivet
- kommunen bör kompenseras för de kostnader som kan följa av remissförslagen.